

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K. za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K

Pesamezna številka 18 v.

Reklamacije so poštnine prose. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati: Enostopna pet t-vrstic (širina 88 mm) za enkrat 20 vin. večkrat po dogovoru.

7. štev.

V Ljubljani, v torek, dne 18. januarja 1910.

Leto XIII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Manifestacijski shod jugoslovanske socialne demokracije.

Belgrad, 9. januarja 1910.

V soboto 8. januarja se je vršil veliki ljudski shod v Kotlarjevi dvorani. Ta največja razpoloživa dvorana Belgrada je bila skoro ob napovedani uri natlačeno polna ljudstva, ki je nestršno pričakovalo zastopnike socialno-demokratskih strank na Balkanu. Bivši poslanec sodr. Lapčević je otvoril shod ob 9^{1/2}, razložil s kratkimi besedami pomen shoda in balkansko konferenco ter predstavil zastopnike posameznih strank. Govorili so po vrsti Blagojev (Bolgar), dr. Tuma, Korač (Hrvat), Gorikian iz Carigrada za Armence in Turke, Karakia Jakšič (Bosna), Cokov (Skoplje v Macedoniji), Demetrovič (Zagreb) Popović (Crnogorec), Kotlarov (Bolgar iz Plovdiva). Ob največji pozornosti in uglednem redu je trajal shod skoro tri ure. Govorniki so slikali nakratko položaj vsak v svojem kraju; vsi so izvajali, kako je izkoriščanje ljudskega dela po tujem kapitalu in domači buržoaziji ustvarilo povsod socialno demokratično gibanje, združilo delavce v krepke organizacije, katere so se postavile v brán najprej izkoriščanju po delodajalcih, še otresele predsodkov narodnosti in vere, razvrstili v bojne čete proti zlorabi politične moči ter po lanskim dogodkih, ko je vojaška furija zapretila pognati milijone delavcev in kmetov na bojno polje za koristi domišljavega in prevzetnega imperializma, se končno lotila rešiti tudi balkansko vprašanje, ki je obenem jugoslovansko in narodnostno vprašanje. Buržoazija nemška in slovanska se je izkazala nesposobno, da bi rešila eno in drugo, marveč je zapletala položaj iz egoizma, da bi še nadalje v kalnem ribarila. Ko si je delavstvo zagotovilo prve politične pravice in življenjske pogoje ter

mu grozi po brezvestnosti buržoazije zbog vedno bolj zamotanega narodnostnega vprašanja obče klanje, ko je uvidelo brezmiselno politiko držav in za kapitali stoječega meščanstva, ki išče narodnostnih sporov, je spoznalo, da je le ono delavstvo, poklicano v svojem interesu in edino sposobno po organični energiji rešiti narodnostno vprašanje. Obnašanje Avstro-Ogrske, Srbije, Rusije ob aneksiji Bosne, šarlatansko nastopanje Mladoturkov ob revoluciji, ki bi imela primesti balkanski plemenom svobode, pa je mesto tega le zamenjalo verige absolutizma z enako krutimi laži-konstitucije — vse to je moralo ljudstvu odpreti oči — in balkanska konferenca je plod tega spoznanja. Svobodo in narodnostno edinstvo pribori edinole zavedno delavstvo, združeno v internacionalnih četah. Vsi govori so izzveneli z vsklikom: Živela socialna revolucija, živela internacionala! Tisočero poslušalstvo pa je v kipečem navdušenju pritrjevalo zastopnikom jugoiztočnih proletarskih narodov. Žarka ironija nekdanjega borilca za narodnostno svobodo sodr. Cokova iz Skoplja in iz Črne gore ubeglega sodr. Popovića, ki je razkrinkala ves švindal »junaštva« ter razgalila odurno oderuštvo narodnih »svobodnjakov« in voditeljev — sta morala še tako priprostega delavca uveriti, da je bilo zapeljavano in šušmarjeno, ko se je oboroževalo za laži-narodne ideale. Sramota tiranu! je enodušno zadonelo po dvorani, ko je sodr. Popović sporočal pozdrave 20.000 črnogorskih delavcev, pregnanih po gladi in samosilju iz domovine. Zadrženo je srbsko delavstvo po govoru dr. Tume povpraševalo, ali je to res slovensčina, kar so začuli — vsaj so razumeli besedo do besede vse — in spoznali, da dejansko prebiva le en narod od Adrije do Črnega morja. Do vrha je priklopelo navdušenje po umljivi, čustveni in globoko zamišljeni besedi Bolgara Kotlarova iz Plovdiva. Po njem in iz predidocih govorov slovenskih, hrvatskih, ruskih (Armenec Gorikian je pozdravil najprej v turškem ter nadaljeval v ruskem jeziku)

srbskih in macedonskih — je bilo demonstrirano da je balkanska konferenca izvršila prvo in najimenitnejšo nalogo, da je evropskemu svetu pokazalo edinstvo delavstva in narodnosti na jugoiztoku Evrope.

Nadaljevanje konferenc.

Popoldne se je nadaljevala konferenca v prostorih mestne osnovne šole. Predsedstvo sta prevzela Srb Kaclerović in Hrvat Korač, oba poslanca sabora, odn. skupštine. Sporočil je sodr. Gorikian za armenski in turški proletariat pozdrav. Prečitali so se številni brzojavi. Karakteristični so bili pozdravi bolgarskih sindikatov raznih strok, med njimi državnih uslužbencev. Sodr. Gorikian, čil in požrtvovalen agitator, je na kratko začrtal postanek carigraskih organizacij. Delo med Turki je težko, ker so analfabeti in nezaupljivi proti kristijanom, apatični po vplivu svoje vere. Kadar pa jih beda in izkoriščanje po fabrikah privede do spoznanja, tvorijo zanesljivi proletarski element. Jedro carigraskih organizacij tvorijo Bolgari in Rusi, Nemci in Francozi. Sprva so bile organizacije le sindikalne brez političnega programa, ali se je program izpreminjal po želji zbranih delavcev. Šele zadnje leto se je ustanovil precizen program v zmislu marksizma in od tedaj raste notranja moč organizacij in proletariat se zaveda svoje moči. Prva železničarska organizacija je bila po turški vladi razpuščena in prvi strokovni list je vsled tega prenehal. Z izboljšanjem razmer v organizacijah pa je upanje, da se v kratkem ustanovi list na trdni podlagi.

Prvi govornik na referat sodr. Tucovića je bil Juraj Demetrovič iz Zagreba. Konstatiral je posebne razmere Srbov na Balkanu in Hrvatov v Banovini ter želel, da bi se v prvi vrsti rešilo jugoslovansko vprašanje. Pripravljen pa je sodelovati tudi v stavljenem širšem odboru balkanskega in jugoiztočnega problema. Želi, da se izloči partikularno stališče balkanskih držav, posebno Srbije in Bolgarije.

PODLISTEK.

Savičev pesimizem.

Dalje.

Saviču se je storilo žal. Njegov ljubljani Marsov svet — pa mrtev? Vsa visoka kultura starejšega brata zemlje — propadla? In nikdar se ne bodo naši dalekogledi križali z žarki daljnogledov Marsovih prebivalcev? Nikdar ne bo zveze med ljudmi onega skrivnostnega planeta in med nami? Nikdar ne bomo gledali sladkih čudov tega zlatega, bajnega sveta?

Morda je res. Morda je skoro že velik grob, kakor sto in sto drugih zvezd, ki nam sicer svetijo in se nam dozdeva, kakor bi se bliščale v lastni svetlobi, v resnici jih pa vendar obseva samo nekoliko priberačenih žarkov kakšnega solca... kakor včasih ljudi.

Da, da, tudi te zlate, krasne zvezde, izdelane iz tako čvrste snovi, navidezno vstvarjene za vse veke vekov, so samo efemerne stvari. Danes zabliske nekje v vesoljstvu, nekaj časa se žare, pa ugasnejo — izginejo. To je pesimizem vsemira, Vanitas vanitatum...

Savič je obračal liste v knjigi, pogledi so mu tekali po dolgih vrstah črk in števil — a nič ni vedel, kaj bi čital. Njegove misli se niso mogle navezati na čtivo. Pred kratkim je čital Šandor

Gjalskega knjigo: »U noči«. Ne prvič. A še nikdar ni naredila takega vtiska nanj, kakor sedaj. Da, noč je, noč, globoka noč vseokoli. Gjalski moli. Savič pa ne more nič več moliti, nič več želeli. Saj je vse, vse zastonj! Saj ostane vendar vse temno, noč je večna in zadnji cilj je kaos.

Moj Bog! Naj se ozira, kamor hoče, povsod vidi tisto sliko. Njegovo lastno življenje mu jo pokazuje, življenje njegovega naroda, življenje ubogih, življenje ljudstva. Vse je brezupno, vsi boji brezuspešni. Fatum! Kismet!...

Nekdaj je bilo vse drugače. Nekdaj ni mislil tako. Haha! Upal je, pričakoval je — česa? Nekaj lepega, zlatega, cvetočega, dehtečega, nekaj skrivnostnega, kar ga nekoč iznenadi in ga vsega vsega zaodene s srečo. Haha! Neumen je bil. Da ni upal, ne bi bil doživel toliko razočaranja in toliko boli, ki še vedno rujejo po njegovem srcu, dasi je porabil vso filozofijo z vsemi njenimi pomočki, hoteč premagati notranje bolečine.

Sedaj ne upa nič več — iz načela. Čemu si vstvarjati priliko za nove bolečine, za nove muke, ki bi sedaj menda delovale še hujše, nego tedaj, ko je mladostna moč še blažila rane in jih celila? — Ne, ne. Sedaj ne upa nič več, ne zase, ne za druge.

Vse ljudi bi rad prepričal, da je vsako upanje blazno. A ljudje ga ne poslušajo in mu ne verjamejo. Pehajo se po življenju, izmišljajo si cilje,

pa se pode za njimi; bore se; z ranami, dobljenimi v besnem, blaznem boju, hodijo k zdravnikom in kadar so jim jih povezali in pozdravili, stopajo zopet v nove boje. Stara, nova igra se nadaljuje. Zastonj jim dopoveduje on, da samo izgube svoje zdrave ude, da puste svoje roke in noge na bojiščih in v operacijskih ambulancah — oni ne slišijo nič.

Naj bodo torej gluhi! On jim ne bo dopovedoval ničesar. Slepi so. On pa vidi, da je vseokoli noč, globoka, temna, večna noč in da je vsako stremljenje zastonj.

Die optimistische Weltanschauung ist die niederträchtigste Weltanschauung...

II.

Pavel Savič je res vedel, kaj so duševne bolečine. Mladi mož je prestal že vsakovrstno trpljenje.

Oče mu je bil uradnik, ne bogat, a s plačo, s katero je mala družina lahko živela. Mater je izgubil že v otroških letih, spominjal se je samo očeta. Ko je hodil v ljudsko šolo in v gimnazij, se mu je dobro godilo. Ne more se baš reči, da je bil jako priden, a kar je učitelj povedal v šoli, si je Pavel zapomnil bolje nego drugi, ki so cele noči presedali ob svetilki s knjigo v roki. Kdorkoli ga je poznal, je potrdil, da ima fant dobro glavo.

Dalje prih.

Sodr. Tusović zagovarja to stališče kot aktuelno dano po razmerah, vstvarjenih vsled anekdote in postopanja Avstro-Ogrske in Rusije.

Sodr. dr. Gjusic (docent na belgrajski univerzi) graja predlagano resolucijo, da ne razvije dovolj zgodovinske in socialne osnove ter želi, da bi se resolucija v tem smislu predelala ter iz tega izvedli novi zaključki. Položaj na Balkanu ni vstvarjen le po kolonijelni eksploataciji od strani Avstro-Ogrske in Nemčije, ampak po vsporednem taktu tekmovalja imenovanih držav ter angleškega in francoskega kapitala — cilj eksploatacije ni neposredno Balkan, ampak Mala Azija in Indija.

Sodr. dr. Tuma je pojasnil stališče Hrvatov, izraženo po Demetroviću, češ, da se je izpregledalo jedro njegovih misli, to je, da v resoluciji ne spada vprašanje taktičnega nastopa srbskih in bolgarskih sodrugov proti lastnim vladam, marveč se ima baviti konferenca le z ureditvijo odnošajev balkanskih in jugoslovanskih narodov med seboj po delavstvu, ki je edini tolmač ljudstva. Odgovarjal je soodr. Gjusicu, da je sicer res, da so udeležene ob balkanskem vprašanju vse velevlasti, da vse enako streme po eksploataciji potom kolonizacije, da je res, da je pravi objekt in cilj njih imperializma bogastvo Male in Centralne Azije, da pa je pot do njega preko Adrije, Donavo čez Balkan. Bližnji cilj je le-ta, kdor ima Balkan, mu je odprta prosta pot naprej. Prava tekmeča za Balkan pa sta Italija in Avstrija. To tekmovalje se da rešiti le po dvojni poti: Ali po svetovni vojni, ali po avtonomiji narodov. Svetovne vojne ne more preprečiti jugoiztočni proletarijat sam, moralo bi to storiti le organizirano delavstvo francosko, italijansko in nemško. Dasi je do duše antimilitaristno, danes vendar ni godno, da vrže puško v stran. A pride ta čas! Zato je naloga proletariata, da stori vse, da vzdrži status quo, zavleče vojno, dokler internacionalni proletarijat ne bo dovolj močan, da odloči sam. Druga pot je mirovna pot izvojevanja avtonomije narodov. Historična misija Avstrije je, izvesti to avtonomijo. Ako da Avstrija to avtonomijo svojim narodom, bo obstajala in živel, sicer je obsojena na razpad. Ako je vladar fevdalno-klerikalne države, kakor je še Avstrija v temeljih, dal narodom splošno volilno pravico, potem je izraženo s tem, da po prirodnem razvoju Avstrija mora po poti naprej do narodne avtonomije. Ta zavest daje avstrijskemu proletariatu moči in upanje na bodočnost, kakor balkanski Srbi in Bolgari streme po konfederaciji balkanskih držav, da bi s tem preprečili vmešavanje velevlasti. No, balkanske države so dejanska žoga med velevlastmi in je utopija balkanskega proletariata, da se točno potem reši balkansko vprašanje. V toliko se strinja s sodrugi Hrvati. Zato mora biti edini cilj proletariata internacionalna organizacija, politični cilj avstrijskega in balkanskega proletariata druga narodna avtonomija.

Sodr. Kabakčajev (advokat v Sofiji) je zagovarjal mnenje, da je država sredstvo za narodno izedinjenje, da pa buržoazije ne izpolnjuje svoje naloge in so se tudi izkazale nesposobne, da bi jo izvedle. Zato mora proletarijat stremeti za tem zedinjenjem sam in je potom organizacije tudi sposoben. da ga doseže. Za sedaj pa je umestno, če balkanski proletarijat prisili svoje vlade, da opuste medsebojne tekme in se izvrši konfederacija. Cilj proletariata pa mora biti federativna balkanska republika.

Politični odsevi.

* **Državni zbor se snide šele 15. februarja.** Na Dunaju namreč upajo, da se doseže sporazum radi češkega deželnega zbora, ki bo, če bo sploh delal, potreboval za zasedanje toliko časa, da državni zbor ne bi mogel začeti 10. februarja s svojim delom.

* **Pogajanje za delavnost češkega deželnega zbora** se nadaljuje na Dunaju, kjer imajo sedaj precej upanja, da se posreči.

* **Nizjoavstrijski krščanski socialisti** so zopet objavili izjavo, da je v njihovem deželnozbornem klubu popolna sloga. To pogosto naglašanje sloge je najboljši dokaz, da je nesloga postala še precej močna. Agrarci v stranki so doselej dosegali, kar so le hoteli in tega so se tako navadili, da so postajale njihove zahteve od dneodne bolj predrzne. Nazadnje so se jih mestni poslanci vendar ustrašili, ker se vsaj nekateri med njimi po pravici boje za svoje mandate, če bodo draginje še dalje

podpirali tako kakor doslej. V sled tega sta se obe skupini že večkrat spoprijeli in pošteno zavrvali. Pred javnostjo se kažejo sloga, katere pa v resnici že davno ni.

* **Provizijaka afera** čudnega značaja je dala opraviti dunajskemu trgovskemu sodišču. Inženir Hauser je tožil stavbinsko tvrdko Kupka in Orgelmeister, da mu mora predložiti izkaz čistega dobička, ki ga je imela od zgradbe deželne blaznice na Steinhofu, češ, da mu je bilo obljubljeno od dobička 40 odstotkov provizije. Toženci so izjavili, da se imeli pri tisti stavbi izgubo. Sodišče je vprašalo tožitelja, kako je mogoče, da mu je tvrdka obljubila tako nenavadno visoko provizijo. Na to je Hauser odgovoril, da je moral ženi deželnega odbornika ter višjega kuratorja blagajnice Steinerja obljubiti polovico provizije. Do sodbe ni prišlo, ker sta se tožitelj in tožena tvrdka poravnala. Poslanec Steiner pa izjavlja, da bo tožil inženirja Hauserja radi trditve, da je moral njegovi ženi obljubiti polovico provizije. Pred sodiščem se bo ta zadeva menda pojasnila.

* **Grof Khuen Hedervary** je zadnje dni nadaljeval svoje pogajanje pri ogrskih političarjih in je soboto edpotoval na Dunaj, da predloži cesarju svojo ministrsko listo. Kakšna je, še ni razodel. Ve se pa, da nima ministra za Hrvatsko.

* **Med Justhove in Košutove stranko** hodijo še vedno politični mešetarji, zlasti bivši justični minister, znani Geza Polonyi, da bi zedinili obe stranki. Ker je bila pri teh obravnavah tudi klerikalna «Ljudska stranka» nekoliko prizadeta, se je razširil glas, da hoče Justhova stranka zopet spraviti koalicijo v življenje. Proti tem glasom protestira glasilo Justhove stranke «Politikai Hirado». Polonyi se je izrazil, da ima še za združitev Justhove in Košutove stranke malo upanja, ker ni našel pri prvi toliko pripravnosti, kolikor jo je pričakoval.

* **Ogrski državni zbor** se snide v četrtek ali v petek na sejo. To bo menda odločilen dan. Khuen Hedervary namerava tedaj razviti svoj program; obenem hoče stopiti s strankami oficijelno v dotiko in se z njimi pogajati. Seveda je težko pričakovati, da se res zgodi tako, še manj pa, da bi dobil proračunski provizorij. Sodeč po glasovih madžarskih časopisov je pričakovati, da bo prva seja zelo voharna. Če Khuen Hedervary ne doseže v zbornici svojega cilja, cesar menda sam ne pričakuje, razpusti državni zbor in razpiše nove volitve. Kakšno stališče zavzame napram splošni in enaki volilni pravici, je do danes še nejasno, čeprav je v nekem pogovoru naglašal, da hoče na vsak način vpeljati splošno volilno pravico. Teško je to verjeti, ker se je najprej začel pogajati z najbolj zagriženimi sovražniki splošne in enake volilne pravice.

* **Ogrski justični minister** bi imel postati dr. Szekely. Neki časnikar ga je vprašal, kako misli o volilni reformi. Na to je Szekely odgovoril: «Jaz sem brezpogojno pristaš splošne volilne pravice brez vsake pluralitete in brez vsake primesi, ki bi pačila demokratični značaj volilne pravice.» Na vprašanje, če so to njegovi osebni nazori ali izjave bodočega ministra, je odgovoril: «To je moje osebno mišljenje, toda pripomniti moram, da ne bi prevzel v ministertvu nobene aktivne vloge, če bi bilo moje mnenje v nasprotju z nazori kabineta.» Dobro je, da bomo prav kmalu vedeli, če je Szekely postal minister, ali ne.

* **V nemškem državnem zboru** je na dnevnem redu reforma kazenskega zakona. Vladne stranke hvalijo načrt, češ, da se po njem marsikaj izboljša. Socialni demokratje ga stvarno kritizirajo. Poslanec Stadthagen je dejal, da ostanejo največje pomanjkljivosti tudi v novem zakonu. Institucija državnih pravdnikov bi se morala sploh odpraviti in njihove naloge izročiti neodvisnim sodnikom. Razredna justica ostane tudi po novem zakonu. Povečanje števila sodnikov, ki niso juristi, ostane toliko časa neuspešno, dokler so delavci izključeni od sodništva. Načrt se je odkazal komisiji, ki šteje 28 članov.

* **Frška socialna demokracija** je izdala oklic zaradi deželne-zbornske volilne pravice, v katerem pravi: «Ogorčenje ljudstva nad svojim izkoriščanjem je brezmejno. Delavsko ljudstvo neče več biti tovarni osel za vladajoče razrede. Zbuditi zavest tega položaja med množicami, in jih pozvati, da postanejo bojevniki za svoje cloveške pravice, je naša naloga. Dolžnost vseh razredno zdrumljenih žen in moč v mestih in na deželi je, sodelovati pri tej nalogi. Okrepčajte svoje vrste za bližajočo se tedno boja. Vse moči je treba spraviti na noge. Le tako je mogoče, razvneti volilno-pravni vihar, ki razbije vse reakcionarno nasprotje in spravi veljo ljudstva do zmage.»

* **Na Portugalakem marsikaj** ni tako, kakor bi radi vladajoči krogi. Vest o nameravanem komplotu proti življenju mladega kralja Manuela se sedaj tudi uradno potrjuje. Lami je izginilo iz skladišča glavnega carinskega urada v Lizboni 10 tisoč patron. Oumili so neko osebo tatvino, a so jo našli kmalu na to umorjeno. Policija je od tedaj naprej poizvedovala in je prišla slednjic zaroti na sled.

* **Na Španskem** je baje zopet mir. Tako poročila vlada. Koliko ji je verjeti, je seveda drugo vprašanje.

* **Herzensteinovi morilci pomilostjeni.** — Car je pomilostil dotične pristaše «Zveze pravih ruskih ljudi (to so takozvane «črne» stotnije), ki so umorili člana ruske dume Herzensteina. Morilce so takej izpustili iz ječe. Za take morilce je milost na Ruskem.

* **Neutralizacija mandžurske železnice.** Japonsko časopisje je skrajno razburjeno zaradi predloga severoamerikanskih Združenih držav, naj bi se mandžurska železnica neutralizirala. Japonaki minister za zunanje zadeve Hajaši je rekel, da je današnji položaj ravno takšen kakor l. 1895, ko so si tudi evropske velenile po kitajsko-japonski vojski zaščitale velikanske dobičke. Japonska je pa zastoj prelivala krvi in zapravljala denar. Zato je zastoj misliti na to, pa bi Japonska devolila neutralizacijo mandžurske železnice.

Domače vesti.

— **Za kranjski muzejski zaklad** je finančni odsek predlagal sledeči proračun: Izredna potreščina za popravitev poslopja se zviša od 2500 K na 3000 K. Za muzejski inventar se kot izredna potreščina vstavi 1000 K. Potreščina za znanstvena preiskovanja, prazgodovinske in rimske dobe se zviša od 1500 na 3000 K. Skupna potreščina se zviša od 32.202 K na 35.202 K in primanjkljaj od 25.104 K na 28.104 K. V debati je govoril tudi poslanec Jarc, češ, da se je prej o muzeju mnogo govorilo, a skoraj nič storilo. Noče nikakih rekriminacij, dasiravno bi lahko povedal, kako so izginili vsi zlati novci, kako so se zanemarile in pokvarile cele zbirke. Rekli bi, da se na tak način vendar ne govori v korporaciji, kakršna je deželni zbor. Tu se govori javnosti za javnost. In zato je tako namigavanje vsekako neumestno. Gospod Jarc pravi, da ve, kam so izginili vsi zlati novci. Kaj naj si misli kranjsko prebivalstvo, če bere take besede? Zlati novci v muzeju — to vendar ni kakor cunjca, ki se vrže na gnojišče. Če stara reč ni vredna besede, tedaj se ne govori o njej, ker se zbuja prelahko napačno mnenje. Če je pa važna, se ne sme reči A, pa zamolčati B, ker se s tem odpirajo sumničanju vsa vrata in vsa pota, seveda tudi kriva. Zato bi bilo že v redu, da bi profesor Jarc povedal, kar ve, če je stvar res taka, da jo je bilo sploh treba omeniti v deželnem zboru. In če gre za dragoceno javno last, tedaj pač mora biti važna.

— **Slovensko gledališče** je prišlo v kranjskem deželnem zboru na dnevni red. Po poročilu deželnega odbora izkazuje proračun gledališkega zaklada za leto 1910 potreščine 25.074 K, pokritja pa samo 1650 K, torej primanjkljaja 23.424 K. Potreščina se razdeli na režijske stroške v znesku 10.614 K, stroške za gledališko poslopje v znesku 6860 kron, za hipotečni dolg obresti 4396 K, amortizacijski obrok 2704 K in raznih stroškov 500 K. Finančni odsek predlaga: Odobri se proračun gledališkega zaklada za leto 1910 s potreščino v znesku 25.074 K in s pokritjem v znesku 1650 K, torej s primanjkljajem v znesku 23.424 K, ki ga pokrije deželni zaklad. Nadalje je predložil finančni odsek sledečo resolucijo: «Deželnemu odboru se naroča, da prouči vprašanje, ali bi ne kazalo, da se zavarovanje vseh deželnih poslopij proti požaru opusti in ustanovi poseben zavarovalni zaklad ter o tem poroča v prihodnjem zasedanju.» Razun tega je predlagal poslanec dr. Triller sledečo resolucijo: «Deželnemu odboru se naroča, da zopet vpele, oziroma nadaljuje pogajanja z mestno občino ljubljansko glede izročitve gledališkega poslopja v last mestne občine ljubljanske in poroča deželnemu odboru čim hitreje o uspehih teh pogajanj.» V govoru, s katerim je utemeljeval svoj predlog, je dejal: «Nekaterim gospodom je znano, da se je že obrnil deželni odbor na mestno občino z neobveznim vprašanjem, ali in pod kakimi pogoji bi mestna občina prevzela gledališko poslopje. Ta ponudba se je zdela deželnemu odboru nesprejemljiva. Vrednost gledališkega poslopja je pa le fiktivna. Dokler služi poslopje svojem namenu, ima pač svojo vrednost, ko pa ne bo več služilo svojem namenu, ne bo donášalo nič. Lahko bi se našla pot, ki bi bila več mestu in deželi. Bilo bi le v veliko korist slovenski dramatik, če odstopi dežela gledališko poslopje ljubljanskemu mestu. Končno pa morda pri tej stvari nastane vprašanje, ali ni ta zadeva postala «politikum». Slovenske predstave prireja sedaj v deželnem gledališču «Dramatično društvo». Začela pa je s slovenskimi predstavami tudi «Krščansko-socialna zveza». Jaz nimam nič proti temu, če bi se pri prevzetju gledališkega poslopja po mestni občini postavila v pogodbo izrecna določba, po kateri bi se dnevi predstav pravilno in primerno razdelili tako, da bi jih v zadostni meri dobila tudi «Krščansko-socialna zveza». Seveda bi se tedaj, če bi se oglašila tudi še kaka druga organizacija, ki bi se bavila z dramatik, morebiti v okvirju socialne demokracije, tudi tej organizaciji morala priznati enaka pravica. Čim več konkurence je na polju umetnosti, tem boljše je za stvar samo.»

— **Razvoj združništva v Ljubljani.** V Ljubljani uspevajo prav lepo tri delavske zadrage: «Delavska tiskovna družba», «Produktivna zadruga

Ljubljanskim mizarjem» in «Konsumno društvo za Ljubljano in okolice». Vse tri so se porodile v letu 1908. Za danes hočemo omeniti le lep razvoj «Konsumnega društva za Ljubljano in okolice». Ta zadruga je bila ustanovljena v juliju 1909., delovati je začela konec septembra 1908. Konec novembra 1909 je izdala že računsko poročilo za prvo poslovno leto 1908/9, ki nam pove, da se je od početka do oktobra 1909 sskupilo okrog zadruge 370 članov, ki so kupovali v treh predajalnih blago. Celotni blagovni promet je znašal 67.413 kron 31 vin., ki je domesle 2035 kron čistega dobička, ker je povzročilo 3% dividendo. Skupnega denarnega prometa pa je imelo «Konsumno društvo za Ljubljano in okolice» K 162.797-54. Upravni odbor tvorijo sodrugi: Ant. Kristan, (predsednik) Ivan Svetlin, A. Vadnel, I. Slavonjak in I. Buda. Doslej je društvo v glavnem delovalo na Glincah, v Šiški in v Vodmatu. Nadejati pa se je, da se društveni delokrog čim najbolj razširi, kajti zanimanje raste na vseh straneh. Novi člani neprestano pristopajo. Tako je tudi prav. Poročilo o drugem poslovnem letu bo gotovo zato razveselilo vsakogar! Zato pa: čvrsto naprej!

— **Konsumno društvo za Ljubljano in okolice** steje že 432 članov. Vsak dan pristopajo novi. Opozorjamo zato vse konsumente v Ljubljani in okolici, da se agitacija še bolj razširi ter da pristopijo še vsi tisti, ki čutijo potrebo močne organizacije konsumentov. Na delo!

— **Shod konsumentov v Ljubljani.** 26. januarja se vrši v salonu bivše Hafnerjeve pivarne zaupen shod konsumentov v Ljubljani, da se dogovorimo glede otvoritve novih prodajalen «Konsumnega društva za Ljubljano in okolice». Zlasti se opozorjajo vsi tisti konsumentje, ki stanujejo v obeh kolodvorskih okrajih, da pridejo točno. Shod se začne ob 8 uri zvečer. Vstopnice se dobe v strokovnem tajnistvu v pisarni Konsumnega društva za Ljubljano in okolico ter pri sodr. I. Petriču, Resljeva c. 22.

— **Vsa ljubljanska policija** je bila menda mobilizirana v petek večer zaradi shoda, ki ga je bila vlada prepovedala. Nismo preveč občutljivi in take policijske priprave nas ne vznemirjajo. Kvečjemu nam je žal moštva, ki se mora po nepotrebnem mučiti. Ampak zanimiva nam je ta konsignacija z drugega stališča. Dokazuje namreč, kako nezmisljena je bila prepoved shoda. Da se na shodu samem ne more zgoditi nič takega ker bi spravilo v nevarnost glasoviti javni mir in red, razumejo menda tudi na Bleiweissovi cesti. Terej imajo strah le radi kdovekakšnih dogodkov po shodu in izven shoda. Nam sicer na noben način ne gre v glavo, kje naj stiči ta nevarnost. Toda recimo — seveda brez priznanja — da je domisljija slavne vladne policije utemeljena; v čem se je nevarnost izpremenila, ker ni bilo shoda? Napovedan je bil in dani je organizacija razglasila prepoved, kolikor je bilo v kratkem času le mogoče, je vendar pršla še velika množica, ki je mislila, da bo shod. Ta množica bi bila lahko tudi trikrat, petkrat večja; saj nazadnje ni mogel živ krst prisiliti stranke, da pošilja popoldne po vseh tovarnah in delavnicah, na kolodvore v skladišča i. t. d. pošto, da ne bo shoda. Tuda nima policija tako proroškega nosu, da bi že naprej vedela, koliko ljudi se bo zbralo. Pa recimo, da bi ta množica res imela namere, katerih se pri vladi tako boje: Kaliti javni mir in red — kaj bi bilo tedaj? Kar bi se ob dovoljenem shodu zgodilo ob 10. ali 11. zvečer, bi se ob prepovedanem lahko godilo ob 8. ali 1/9. Kje je torej razlika? Največ ta, da bi bila policija dve uri delj nervozna, pa še o tem se lahko dvomi, kajti zdaj se nama, da so v vladni palači itak nervozni daninnoč. Saj če ne bi bili, bi znali mirno razsejati reči, pa bi nazadnje vendar izpoznali, da ne dosega je s takimi prepovedmi ničesar za svoj ugled.

— **Za bolnišnice usmiljenih bratov v Kandiji** je deželni zbor odkazal finančnemu odseku sledeči predlog: «Kot reden prispevek bolnici usmiljenih bratov v Kandiji je v prihodnje v proračun deželnega zaklada vstavljati 20.000 K namesto dosedanjih 12.000 K; za razširjenje poslopja se dovoli enkratni izredni prispevek 20.000 K in brezobrestno posojilo 80.000 K; posojilo je vračati od 1. 1920. dalje v letnih obrokih po 1000 K.» Po predloženem načrtu bi se pridobilo, ako se postavi drugo nadstropje, okoli 50 postelj. Stroški znašajo po proračunu 150.000 K; v tej vsoti je zapopadnih 15.000 K za opravilo, 40.000 K za centralno kurjavo in vodovod, 95.000 K za stavbo. Vsi predlogi so se sprejeli. O iniciativi, ki jo je izrekel dr. Triller, se izpregovorimo. Stvar ima za organizirano delavstvo važnost.

— **Obrtno sodišče v Ljubljani** je imelo 12. t. m. obravnavati o sledeči tožbi: Marija Boc na Glincah toži Fani Piaper, gostilničarka v Ljubljani, ker je ni sprejela v službo. Obravnava vodi predsednik obrtnega sodišča g. Hauffen. Prisednika sta g. Brozovič in g. Weibl. Predmet: Piaper je vzela 6. decembra pr. l. od M. Boc delavsko knjižico in jo imela do 8. januarja t. l., potem je pa poslala knjižico Mariji Boc nazaj. Fani Piaper je bila obsojena, da mora plačati Mariji Boc 24 kron ter povrniti, oz. poplačati sodnijske stroške. Drugi slučaj: Obravnava vodi predsednik g. Hauffen. Prisednika g. Brozovič in g. Weibl. Pred-

met tožbe: Gregorin, krojaški mojster v Ljubljani, je odslovil pomočnika Leskovskega brez 14 dnevne odpovedi. Ker so priče izpovedale, da je bilo baje dogovorjeno, da ni treba 14 dnevne odpovedi, je sodišče tožbo zavrnilo.

— **Tržaško prebivalstvo** steje po najnovejši statistiki brez vojaštva 219.777 duš.

— **Kolonsko vprašanje na Gorickem.** Za rešitev kolonskega vprašanja obstojita zdaj dva načrta; enega je izdelal poročevalec v poljskem ministru, drugega pa deželni odbor. Da stvar pride v tir, se vrši najprej medministrska seja, pozneje pa konferenca vseh prizadetih čimteljev.

— **O pogreznem bolnišnice v Rablju** na Koroskem poročja graski «Arbeiterwille» sledeče: Splošno mnenje med prebivalstvom je, da se je pri dobavljanju rude malo pozornosti posvečalo varnosti. Katastrofa in posledice slučaja, da bi bila n. pr. voda prišla v rove, ampak je posledica roparskega kopanja rude, pomanjkljive inšpekcije in slednjič razstreljevanje neposredno v bližini bolnišnice — vkljub opetovanim opominom delavcev. Tudi ponesrečeni rudniški zdravnik dr. Vesely se je večkrat pritoževal, da ga neprestano razstreljevanje pomoči budi iz spanja in tudi njegov pol-drugo leto stari sinček se je večkrat ponoči vsled detonacij splasil iz spanja in jokal. Tako je kapitalistična požrešnost zakrivila veliko nesrečo.

— **Vojaška taksa.** Oni, ki morajo plačevati vojaško takso, so postavno obvezani, da se zglase tekom meseca januarja pri občinskem uradu pisмено ali ustmeno. Za pisмено priglasitev je treba izpolnitve dvoje zglasovnic, ki se dobe pri obč. uradih in okr. glavarstvih. Kdor ima do 1200 K letnih dohodkov, je oproščen vojaške takse.

— **Pokusno sajenje tobaka.** Finančno ministru je dovolilo, da se sme v kmetijskih šolah v Grottenhofu in Mariboru saditi za poskušnjo tobak. Od teh poskusov bo odvisno, ali bo dovoljeno saditi tobak tudi na Štajerskem ali ne.

— **Šolski zdravniki na avstrijskih šolah.** Z naredbo naučnega ministra bo sedaj uvedena, kakor poročja «Beseda učiteljska», služba higienskih zdravnikov, ponekod tudi na avstrijskih šolah in to začasno samo na državnih zavodih za izobrazbo učiteljev. Ti zavodi so bili izbrani v to, ker delujejo že sedaj na njih graduirani zdravniki kot docentje somatologije in šolske higijene, ki torej lahko prevzemo obenem službo šolskih zdravnikov. -- Zaradi spojenja vadnic in deloma tudi otroških vrtcev z učiteljski je dana tudi možnost vršiti službo šolskih zdravnikov pri učencih in gojencih najrazličnejše dobe. Za bodočo delavnost šolskih zdravnikov je bila izdana prav obsirna instrukcija.

— **Nečem imeti glavobola, zobobola, bolečine v križu, trganje v udih, bočljaje, revmatične hrbtine in mišične bolečine.** Rabimo Fellerjev fluid z znamko «Elsafluid». Ducat za poskušnjo velja samo 5 K franko. Želodec pa okreptajo, pospešujejo prebavljanje in slast, olajšujeje krč Fellerjeve rabarherpitule z znamko «Elsapitule». 6 škatljic franko 4 K. Naročiti se jih pri E. V. Fellerju v Stubici, Elsin trg št. 252. (Hrvatsko).

Ljudski shod

zaradi

Ljubljanske volilne reforme

bo v nedeljo, dne 23. t. m. ob 10. dop. v „Mestnem Domu“.

Zadnje vesti.

Ogrska kriza. Dunaj, 17. januarja. Grof Khuen-Hedervary je bil danes na avdienci pri cesarju, kateremu je predložil svojo ministrsko listo. Ta je doslej še zelo nepopolna. Khuen sam ima poleg predsedništva še tri portfelje: Ministrstvo na dvoru, ministru za notranje zadeve in hrvatsko ministru; finance ima Lukač, trgovino Hieronimy, pravosodje Szekely, domobranstvo Hazay; za poljedelstvo in nauk še nima ministrov. Cesar je potrdil listo in zaprišeže jutri nove ministre. Člani starega kabineta pridejo tudi jutri na poslovilno avdienco. Vedno odločnejši so glasovi, da bodo Košutovci in Justhovci že na prvi seji izkušali s hrupom preprediti Khuenov govor.

Budimpešta, 17. januarja. Socialno-demokratska stranka je včeraj priredila velik shod za splošno in enako volilno pravico, katerega se je udeležilo 20.000 oseb.

Za dalmatinsko železniško zvezo. Spljet, 17. januarja. V mestnem gledališču je bil včeraj manifestacijski shod za železniško zvezo z Bosno in preko Hrvatske z ostalo monarhijo. Udeležba z vseh strani dežela je bila ogromna. Udeležili so se shoda vse politične stranke, vse javne korporacije in organizacije za predsednika je bil izvoljen poslanec Vicko Milič, za podpredsednika pa zadrski župan dr. Ziliotto. Na shodu so govorili naprednjak dr. Smodiaka, socialist Gabrić, poslanec dr. Tresić-Pavičić, demokrat Ružić, spljetski župan dr. Mihaljevič, dr. Ziliotto in razni drugi govorniki. Govore dr. Smodlake in Gabrića

je opetovano prekinil vladni zastopnik ter grozil, da bo shod razpustil. Shod je soglasno sprejel resolucijo, v kateri se kategorično zahteva zgradba železnic, ki ima Dalmacijo vezati z ostalo monarhijo ter se poslance poziva, naj zgradbo teh železnic zahtevajo od vlade vso energijo. Končno se je sklenilo osnovati dalmatinski železniški svet, ki bo imel nalogo, da z vsemi sredstvi pospešuje predvsem zgradbo železniške zveze, ki ima vezati Spljet s Hrvatsko in Kranjsko.

Pruska volilna reforma. Berlin, 17. januarja. Socialna demokracija je včeraj priredila okrog 50 shodov za splošno in enako deželno-zborsko volilno pravico.

Kročansko vprašanje. Carigrad, 17. januarja. Štiri oklopnjače in devet torpedovk je dobilo ukaz, naj se pripravijo, da odplujejo prot Kreti.

Mandžuraka železnica. Peterburg, 17. januarja. Ruska vlada je odklonila predlog ameriškanskih Zedinjenih držav, da bi se mandžurska železnica prodala Kitajski in nevtralizirala. Kakor znano, nasprotuje tudi Japonska temu predlogu.

Princ Jurij. Belgrad, 17. januarja. Srbski ministrski svet je sklenil zahtevati, da mora princ Jurij za nekaj časa zapustiti Srbijo.

Angleške volitve. London, 17. januarja. Do sedaj je izvoljenih 43 unionistov, 37 liberalcev, 6 pripadnikov delavske stranke in 5 nacionalistov. Unionisti so izgubili 18, liberalci pa 3 mandate.

Črnogorski izseljenol. Belgrad, 17. januarja. Črnogorska vlada je poslala Srbiji spomenico, v kateri zahteva izgon črnogorskih emigrantov. Srbska vlada tej zahtevi ne bo ugodila.

Uničenje finske samostalnosti. Stockholm, 17. januarja. Ruski car je pritrdil predlogu ministrskega sveta, da se raztegnejo vsi za Rusijo veljavni zakoni tudi na Finsko; vsi posebni finski zakoni se razveljavijo, finski deželni zbor dobi samo posvetovalno pravico v deželnih zadevah, v dumi pa dobi Finsko 16 mandatov. Zakonski načrt se predloži dumi šele po končanih deželnih volitvah; takrat se razglasi nad Finskim tudi obsedno stanje.

Društvene vesti.

§ **Iz Tržiča.** Združene strokovne organizacije v Tržiču prirede dne 5. februarja t. l. ob 8. uri zvečer zabavni večer «pri Pelerju».

§ **Društvo «Ljudski oder» v Trstu.** V četrtek 20. in petek 21. januarja 1910 predava v „Delavskem domu“ ul. Boschetto št. 5., II. nad. slovenska pisateljica Zoška Kveder-Jelovšek o predmetu: „Feminizem“. Začetek predavanja ob 8 1/2 uri zvečer. Vstopnina 20 vin za osebo. Nihče naj ne manjka!

§ **Občni zbor «Izobraževalnega in podpornega društva v Pulju»** se je vršil v nedeljo, dne 9. januarja ob 9. popoldne ob jako dobri udeležbi. Na dnevnem redu je bilo: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev novega odbora. 5. Eventualnosti. Predsednik sodr. Haramina je poročal o delovanju društva in priporočal navzočim večjo požrtvovalnost in več zanimanja. Nato je poročal tajnik sodr. Kokotović in potem blagajnik sodr. Fabiančić. Iz vseh poročil je razvidno, da je društvo imelo mnogo neprilik in neugodnosti, toda kljub vsem neljubim okolnostim moramo reči, da je društvo celo vrlo napredovalo. Po poročilu knjižničarja, sodr. Pogačnika imamo nad 70 poučnih in zgodovinskih knjig ter nad stopeneset raznih brošur, kar moramo reči, da je za mlado in od raznih neugodnosti ovirano društvo zelo lepo. Nato se je prešlo k volitvi novega odbora. V odbor so izvoljeni: Predsednik Ivan Knez; podpr. Matej Pogačnik, tajnik: Anton Kokotović, blagajnik Fran Fabiančić, podblagajnik: Modere Anton, knjižničar Milan Djaković, revizorji Ivan Leskar, Anton Paulik, namestniki: Haramina in Furlan. Ob eventualnostih je poročal sodr. Furlan o pomenu in potrebi delavskega izobraževalnega društva puljske Slovane ter izpodbujal člane k boljsemu agitiranju in je priporočal novemu odboru, da se se z večjo vnaemo loti težavnega dela kakor prejšnji. Dokazal je, kakšen namen imajo klerikalna in narodno-buržoazna društva ter opisal korist in potrebo delavskih izobraževalnih društev. Potem sta govorila še sodruga Haramina in Leskovec ter oba priporočata navzočim, da se z večjo vnaemo spravijo na agitacijo. Sodr. Jelčić je priporočal, da bi se ustanovila podružnica pri Castel Nuovo blizu Labinja, kjer so po večini hrvatski delavci. Zbor je enoglasno odobril predlog: Ker se ni nobeden več oglašil za besedo, je predsednik zaključil lepo vspehi zbor, ki je pokazal, da se tudi zatirani Hrvatje in Slovenci v Pulju zavedajo svoje dolžnosti ter da se ne dajo loviti na limanice kakšnim narodnjakarjem in Narodni Delavski Organizaciji. Slovenec in Hrvat, sta vedno brat in brat. Sodrugi, na delo!

§ **Narodna Čitalnica pri Sp. Luciji** bo imela svoj redni občni zbor dne 22. t. m. ob 8. zvečer v druševnih prostorih z naslednjim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev pod. odboru. 5. Morebitni predlogi. K obilni udeležbi uljudno vabi Odbor.

Strokovni pregled.

Seja strokovne komisije se vrši dne 19. t. m. ob 8. uri v tajnistvu. Prosim, da se pride točno. Dnevni red važen. A. Kristan.

Kovinarji, pozor! Ključavničarji firme Weibl v Ljubljani, Slomškova cesta, stavkajo že drugi teden. Noben kovinar naj ne išče dela pri Weibelnu. Vsak naj se poprej informira v Strokovnem tajnistvu v Ljubljani, Selenburgova ulica 6/II.

Dopisi.

Pulj. (Izd občinskih volitev petega razreda v Pulju, ali strašen poraz italijanskih liberalcev.) V pondeljek ob 5^{1/2}, predpoldne je volilna komisija spričo poverjenikov vseh strank odprla tajno skrinjico in dobila 1412 glasovnic. Od teh je bilo oddanih za socialistična kandidata: Sodr. Lirussi, zastopnik, 880 glasovnic in namestnik sođr. Donaggio 869 glasovnic. Kandidata N. D. O.: Vitorsovich 481 in Subar 480 glasovi; 16 glasovnic je nosilo ime: Carlo Loy, prej «ljudski», sedaj «ekonomik», 14 jih je nosilo ime: Pussig in 22 je bilo deloma belih, deloma z obojimi imeni. Kakor razvidno iz teh števil, je socialno-demokratska stranka v Pulju zelo neverjetno napredovala in doseglja, da je «liberalna», «ljudska», «narodna», «ekonomična» in «delavska stranka» stiriindvajset ur pred volitvijo preklicala — svoje delavske kandidature, v kojih sta kandidirala gg. Carlo Loy, zidarški delovodja pri tvrdki Caier, znan zlasti zidarjem, kot največji nasprotnik, ki je pri zadnji zidarški stavki pripeljal stavkokaze, jih peljal na delo in potem varoval s policijo in Pussig, agent, je kandidiral kot namestnik. Zbali so se socialistov, preklicali svoje kandidature in priporočali svojim volilcem, naj volijo za socialistična kandidata. Socialistični dnevniki: «Il Proletario» je v imenu stranke odklonil psevdo-liberalne glasove. Tako sta bila izvoljena socialistična kandidata z večino 400 glasov. Liberalci, ene in druge narodnosti pa so in bodo doživeli še novih blamaž.

Zgornja Poljskava. (Klerikalni shod.) Znano je, da so zadnje deželnozbornske volitve na slovenskem Štajerskem rodile v vseh kurijah 13 poslancev, izmed katerih je 12 popovskih mamelukov in 1 takozvani liberalci. Poslednjega je izvolila skupina tržkih občin, ki dopušča v narodnih vprašanjih s klerikalci «skupen program». Kadar narodna navdušenost prikipi do vrhunca, to je kadar je izzvana z vidnimi znaki, pobitimi šipami, gušmi jajci, krvavimi buticami, tedaj se pojavi skupen program. Kadar nehajo učinkovati te vrste argumenti, neha tudi skupen program. In skupno postopanje napredne in klerikalne stranke ima pač na Štajerskem za nemških sovinitizem največ zaslug. Če postane ta na svoj način impulzivna, tedaj je treba vzbujati v ljudstvu «narodno zavest», se združevati v skupen odpor, sicer je pa, prav, če ostane vse pri starem.

V poslednji stadij spada tudi klerikalni shod, ki se je vršil zadnje nedeljo na Zgornji Poljskavi. Bil je, kakor druga cerkvena opravila, že praznik prej v cerkvi oznanjen in še v drugi prav na dan shoda, da bi bila udeležba tem številnejša. Vendar jih je izmed onih, ki so bili osobito na shod povabljeni, to so kmetje, prišlo komaj dvajset. O teh smo bili prepričani, da gredo vsled svoje duševne potence na vsak shod, ki ga skliče kakršenkoli kaplan. Ostali, ki so se napolnjevali majhno izbo, so bili ali znani nasprotniki nazadnjaštva ali pa nezrela mladina, ki iz radovednosti sledi starejšim. Kmet v neizmernem delu utopljen, od revščine izmožgan, z vsem svojim mišljenjem zavrtel v svoj kruti eksistenčni boj, si že zdavnaj ne obeta od teh shodov prav nič. Obnemogel je že takorekoč v boju za obstanek, brezupno zre v bodočnost, ter se vsled tega ne udeležuje shodov. Za klerikalno stvar torej že v naprej na tem shodu ni bi bilo pričakovati nobenega uspeha. Uspeh se je pa celo obratno stopnjeval brez poraembnosti v začetku do poraza ob koncu, in iz dveh razlogov. Prvič so vsi trije klerikalni protežeji, ki se dade nazivati poslance, Novak, Terglav in Pišek, kakor po njihovih zmoglostih ni drugače pričakovati, v pravem pomenu besede klobasali. Enako besedičuje se še v zganjarnah najslabše vrste ne sliši baš vsak dan. To so vsi trije tudi sami priznali, ker so, kakor je bilo meniti, same za svoje backe sklicali shod ter se vsled pomaukanja lastne inteligence na razsodne poslušalce niso mogli ozirati. Vsi trije so se izkazali vredne svojih volilcev in svoje patronance, koje je na priznani krščanski poglagi prevzel zgornejepoljskavski kaplan.

V drugo so si pa mečno škodovali s tem, da niso sodruga Kitek a pripustili k besedi, dasi je dvakrat prošil za besedo in z veliko potrpežljivostjo čakal podelitve zajamčene mu pravice. Dopustljivost vprašanj ob koncu znamenitih govorov so ti tudi poslanci poslušalcem med svojim klobasanjem pomajali, vendar je vse to izostalo takoj, ko je neki sodrug samo zahteval besede. Takoj je je patronat s svojim stabom vred odkuril. In tako je bilo prav. Zakaj Pišek se je delal, kakor bi hotel zabavljati nad ukrepi državnega zbora, dasi je kot klerikalni vojščak permanentno v protiljudskem tabornu; Novaku bi bila na tem shodu vzvetela zaslužna nezaupnica iz lastnega tabora, Terglavu bi pa bili lahko dokazali, da nima kot kmet nikakega

povoda zagovarjati lovski zakon, ki ga je sklenil-deželni zbor. Pišek je tudi napovedal, da uterajli upravičenje zvišanja davka na pivo, oz. je prepustil to svojemu duhovitemu tovarišu Novaku, ki je k sreči na to malenkost pozabil.

Hinavčina pač na vsakem klerikalnem shodu obhaja svoje triume in ča je to pot ni bilo možno kar na licu mesta razkrinkati, se nam bo nudilo v to še dovolj prilike.

Podgora. Dopis iz Podgore, ki ga je objavil „Rdeči Prapor“ dne 30. decembra je vzbudil več zanimanja kakor smo pričakovali, ne samo med delavci, ampak tudi med drugimi sloji. Posebno nas veseli, da se delavci zanimajo za take reči v sedanjih razmerah, ne zadostuje pa, da se samo zanimajo za dopise, temveč začeti morajo tudi postopati, kakor se jim priporoča v dopisih, na shodih i. t. d. Razun tega pa smo imeli še drugi uspeh. Slišali smo, da je g. ravnatelj dal ukaz tistim, ki točijo vino, da morajo vsakemu delavcu, ki zahteva več kakor liter vina, pokazati „Rdeči Prapor“. No, takih in enakih ukazov od strani g. ravnatelja smo že vajeni. Tako je n. pr. enkrat določil, da se ne sme prodajati delavcem vina več kakor za 1.40 K na dan. Lep ukaz, kaj? Dalje je lansko leto omejil točenje vina na nekoliko ur na dan. In kaj je bilo potem? Vrata kantine so zaprli, vino pa je šlo skozi okno. No, toliko naivni nismo, da bi ne vedeli, da so te prepovedi navidezne, ker vemo, da če nima g. ravnatelj s kletjo gotovih dohodkov, ne more izhajati. Izključeno je torej, da bi izhajal, če bi prodajal liter vina na osebo. Nas ne briga, koliko je stroškov s kletjo, ni pa res, da morajo delavci za to trpeti in zapravljati denar na tako nečuvven način. Gospodu ravnatelju ne bomo delali računov, zahtevamo pa, da odpravi klet in s tem pijančevanje v tovarni; tudi tovarna bo potem na boljšem.

Kar se pa tiče tega, da kažete delavcem v kantini «Rdeči Prapor», tudi tega ni ravno treba, prvič ker «Rdeči Prapor» spada kam drugam in drugič imate «Delavski red», ki je sestavljen za vašo tovarno in podpisan od c. kr. okrajnega glavarstva v Gorici. Upoštevajte tega, posebno pa § 9., ki pravi: „Piti omamljive pijače je prepovedano“. In če „Delavski red“ tako ukazuje, se zdi človeku naravnost neverjetno, da se vam dovoljuje točiti opojne pijače tam, kjer je strogo prepovedano.

Dalje pravi delavski red, kdaj in kako se delavci odpuščajo (§ 17. rubrika c), „ako se upljani ne glede navečkratno opominjanje.“ Da se to ujema, je res čudna stvar. O opominjanju ni niti govoriti, ker bi bilo smešno opominjati delavce po eni strani, če se jim po drugi prodaja pijača. In če se upošteva delavski red tam, kjer govori o dolžnostih delavcev, zakaj se ne bi upoštevali tudi, kar se tiče pijančevanja. Zato ne, ker bi se morala potem klet odpraviti iz tovarne. Večkrat se tudi sliši, da je ta ali oni delavec bil kaznovan z denarno globo ali pa celo odpravljen, zato, ker so ga zasačili, da je kadil. To stoji tudi v delavskem redu in se zahteva tudi od zavarovalnice proti požarnim neizgodam. Kakor se zahteva od teh strani, bi se moralo zahtevati tudi glede nesreč, ki pretijo delavcem pri strojih, parnih kotlih i. t. d. in sicer od strani zavarovalnice proti neizgodam. Pride gotovo dan, ko se zgodi kakšna nesreča in reklo se bo, — kakor po stari navadi — da je bil ponesrečenec pijan. Čas je torej, da se napravi tem rečem konec, pa je mir besedi.

O raznih stvareh pa prihodnjic.

Raznoterosti.

† Častnik ropar. V Sarajevu imajo sedaj tudi svojo kepeniško sfero, ki pa ni tako vesela, kakor je bila ona na Pruskem. «Višjim» krogom je stvar zelo neprijetna in doslej so se trudili, kolikor so le mogli, da bi je zamolčali. Vendar je pa javnost izvedela sledeče: Nadporočnik Benjamin Pachany 49. peškolka je prišel na Silvestrov dan k zapovedniku tabora, podpolkovniku Josipu Blumu od 1. bosenskega polka ter mu je pokazal službeno pismo, s katerim se prosi, naj se nadporočniku Pachanyju izroči blagajna 3. bataljona 49. polka, da se popravi. Službeno pismo je imelo podpis bataljonskega poveljnika majorja barona Teste. Seveda je bil podpis falsificiran. Toda podpolkovnik Blum je takoj dovolil, da prevzame nadporočnik blagajno. S stiri vojniki, ki so že čakali, je ta odšel v blagajniški prostor in prevzel blagajno ter jo dal odnesti v neko barako. Tam so jo našli dne 4. t. m., po sili odprto. Manjkalo je pa iz nje 4000 kron v papirju in 1000 kron v srebru. Hranilnično knjižico, ki je bila tudi v njej, je tat pustil tam. Nadporočnik Pachany, ki si je še dan prej izposodil od nekega tovariša pistoljo, se je še tisti dan odpeljal v civilni obleki čez srbsko mejo. Teško, da bi se vrnil od tam.

† Radi slabega ravnanja je skočil v Devi honvedski infanterist Aleksander Panaj pod vlak, ki ga je zderbil. Storil je samomor baje za to, ker ga je četovodja Halass grozno sikaniiral. Pravijo, da je zaradi mučenja postal Panaj na obeh ušesih gluha. Galassa se zaprli.

† Rekord v zrakovodstvu je dne 7. t. m. dosegel angleški zrakoplovec Latham. Prišel je v

višino 1050—1100 metrov, vztrajal je v zraku 45 minut in plul 50 km daleč.

† Kolera v Berlinu. Te dni so v Berlinu prepeljali nekega artista iz Peterburga v bolnišnico, ker se je na njem opazilo znamenje kolere.

† Zemeljski plaz. Iz Sorbole v pokrajini Parma poročajo, da se tam vleče 2 km dolg in 800 m širok zemeljski plaz, obsegajoč namanj 38 milijonov kubičnih metrov prsti, v dolino. V nevarnosti je vas s cerkvijo vred. Razburjenje je ogromno.

H. Suttner
Ljubljana: Mesini trg
razpošila ure, zlatino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko tvrdko. — Veliki novi cenik zastoj.
Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoča K 4.50. — Srebrne ure od 6 K naprej. — Veletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Verižice s slov. trakovi: nikelnasta K 1.20, srebrna K 5.—. 48

50 % prihranka

na stroških v gospodinjstvu in vobče trdno zdravje dosežejo v rodovini tiste gospodinje, ki kupujejo namesto kave, čaja, sladnega čaja i. t. d. najboljšee in najcenejše hranivo, imenovano 52—22

Sladin

t. j. dr. Trnkoczyja sladni čaj. Sladinu je treba dodajati malo mleka in sladkorja, zaradi tega se pri njem mnogo prihrani. En zavoj 1/4 kg velja 50 vinarjev. Po pošti pošiljamo najmanj pet zavojev. Glavna zaloga v Ljubljani, lekarna Trnkoczy

Močenje postelje

se jamčeno ozdravi takoj. Pojasnila brezplačno. Sporočiti je starost in spol. Tople zahvale. Zdravniško pripravčeno. 30—32

Zavod „Sanitas“

Veiburg P 848 (Bavarsko.)

Delavski žepni koledar

za leto 1910

je izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Naročila in denar je poslati

Upravi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.

Častiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

52—15

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 steklenicic Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

posestnik in premirani medvedji lovec v Koritnoh, pošta Knežak pri Št. Petru na Kracu.

Kavana „Unione“ v Trstu
ulica Caserma in Torre Bianca
se priporoča.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.